

TEKSTİL MAKİNE VE AKSESUAR SANAYİCİLERİ DERNEĞİ (TEMSAD) SEKTÖR RAPORU

Hayri Etcı¹

1. GİRİŞ

Tekstil Makine ve Aksesuar Sanayicileri Derneği (TEMSAD) 1998 yılında kurulan, çatısı altında tekstil makineleri, tekstil makine yedek parçaları ve tekstil kimyasalları üreticisi firmaların yer aldığı bir sivil toplum kuruluşudur.

Bugün, tamamına yakını yerli üretici firmalardan oluşan 225 üyesi bulunmaktadır. Sektörde bu alanda çalışan firmaların %90'ı TEMSAD üyesidir. Ayrıca üye firmalarımızın %85'i ihracatçı firmalardır. Sektörümüzde TÜİK işgücü verilerine göre istihdam sayısı 9.500'dür. 22 üyemizin AR-GE, 4 üyemizin ise Tasarım Merkezi bulunmaktadır.

Özellikle 5-6 yıllık süreçte sektörümüzde ARGE ve Tasarım merkezlerinin artmış olması, sektörümüz adına önemli somut gelişmelerden birisidir.

Ayrıca TEMSAD, Türkiye Makine Federasyonu (MAKFED) kurucu üyesi olup, yönetim kurulu üyeliği sürmektedir. Yurt içinde önemli tekstil sektör temsilcileriyle son yıllarda işbirliklerimizi artırarak, tekstil ve tekstil makine sektörlerinin aktif bir şekilde verimli etkileşim sağlamasının temelleri oluşturulmuştur. TEMSAD olarak yurt içinde işbirliği içerisinde bulunan kuruluşlar; Moda ve Hazır Giyim Federasyonu (MHGF), Türkiye Tekstil Terbiye Sanayicileri Derneği (TTTSD), Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendi-

¹ TEMSAD, Genel Sekreter - hayri@temsad.com

kası (TTSİS) ve Türkiye Ev Tekstili Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TETSİAD)'dir. Bu işbirlikleri kapsamında, tekstil sanayicilerimiz ile birlikte kendi teknolojilerimizin geliştirilmesi ve dönüştürülmesi, tekstilde yerli makine kullanımının artırılması hedeflenmiştir.

Ayrıca üye firmalarımızın arge yetkinliklerinin artırılmasına yönelik Marmara Üniversitesi İnovasyon ve Teknoloji Transfer Uygulama ve Araştırma Merkezi (MİTTO) ile de 2020 yılında işbirliği anlaşması imzalanmıştır.

Yurt dışında ise 18 farklı tekstil sektör temsilcisi ve eş değer derneklerle iş birliği anlaşmaları yapılmıştır. Bangladeş, Hindistan, Pakistan, Endonezya, Çin, İran, Özbekistan, Mısır, ABD, Güney Kore, Rusya'da yer alan benzer kuruluşlarla yapılan iş birlikleri çerçevesinde, sektörümüzün ana pazarlarını oluşturan bu bölgelere ihracatımızı artırmaya yönelik, gerek fuar katılımlarıyla gerek fikir üretme (workshop) çalışmaları sürdürülmektedir.

Tüm bunların yanı sıra, söz konusu ilgili kuruluşlardan üyelerine ilişkin güncel tekstil sektör raporları, ilişkiye geçilebilecek firma bilgileri ve tekstil makine sektörü özelinde hizmet veren temsilci firma bilgileri gibi ayrıntılı bilgiler alınarak raporlanmakta ve üye firmalarımızla paylaşılmaktadır.

Yurt içi ve yurt dışı işbirliklerimiz kapsamındaki etkinliklerimiz dışında, sektörümüz adına politika belirleyicileri ile de toplantılarımızda üreticilerimizin sorunlarını doğrudan karar alıcılara bildirme olanağımız olmaktadır. Gerek Ticaret Bakanlığı, gerekse Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile sektörümüzün gelişimi adına yapılabilecekler konusunda çalışmaları sürdürmekteyiz.

2. TÜRK TEKSTİL MAKİNE SEKTÖRÜNÜN YERLİ ÜRETİCİ PROFİLİ

Türk tekstil makine sektöründe üretim yapan firmalarımızın önemli bir kısmı, boya apre makineleri üreticilerinden oluşmaktadır. 225 üyemizin, 75'i yani %34'ü bu alanda üretim yapmaktadır. 54'ü yani %24'ü ise tekstil makineleri yedek parçaları üretmektedir. Toplamın %58'i boya apre makineleri ve makine yedek parçaları üreticisidir.

Tekstil bitim işlemlerindeki ram, boyama, yıkama, kurutma, sanfor, şardon, tıraş, kalite kontrol, paketleme, serim, kesim gibi makinelerin tamamı, yüksek kapasitelerle yerli

olarak üretilmektedir. Ayrıca boyahane ve terbiye otomasyon sistemleri, denim makineleri, laboratuvar aygıtları, sensörler ve test-ölçüm aygıtları alanında da üreticilerimiz bulunmaktadır.

Dokuma alanında; dokuma hazırlık makineleri, dar dokuma makineleri, iplik alanında; sentetik iplik makineleri, iplik aktarma, büküm, sarım makineleri, fantezi iplik makineleri, halı ipliği fikse, iplik şişirme gibi makineler üretilmektedir. Örgü kısmında ise yuvarlak örgü makinesi üretimi gerçekleştirilmektedir. Baskı alanında çeşitli tekstil baskı makineleri (dijital baskı, transfer baskı, rotasyon baskı, ahtapot baskı gibi) üreten firmalarımız bulunmaktadır.

Diğer taraftan ülkemizde tekstil makine yan sanayisinde iplik ve dokuma makinelerinin parçalarının yanı sıra boya apre makine parçaları ve örgü makine parçaları (örgü makine iğnelerini de içerecek şekilde) üretilebilmektedir.

3. TEKSTİL VE TEKSTİL MAKİNE SEKTÖRLERİNİN İÇ VE DIŞ TİCARETİNDEKİ SON GELİŞMELER

2020 ve 2021 yıllarında pandemi etkisiyle tekstil siparişlerinin Uzakdoğu'dan ülkemize kayması, bu 2 yıllık süreçte hem tekstil yatırımlarımızı zirve noktalara taşımış, hem de tekstil makine üreticilerimizin kapasite artırımına ve yeni yatırımlar yapmalarına neden olmuştu. Ancak pandemi sonrası normalleşmeyle birlikte tekstil sektörümüzün en büyük alıcısı olan AB; yeniden Hindistan, Bangladeş, Özbekistan gibi pazarlara yönelmiş ve ülkemiz tekstil sanayisi, pandemide oluşan üstünlüğünü koruyamamıştır.

Ayrıca pandemi sonrası sektörde yeni "Çin"lerin ortaya çıktığı da görülmüştür. Tekstil hammaddelerimizin rakiplere göre pahalı kalması, AB yeşil anlaşma kapsamındaki denetimlerin firmaları zorlaması, dövizin baskılanmasının ihracatçı firmaların satışlarını olumsuz etkilemesi gibi etkenler de sektörü olumsuz etkilemiştir.

Tüm bu etkilerle yurt içi tekstil makine alımlarının, yatırımlardaki azalmaya paralel olarak özellikle 2022 yılının 2. yarısı itibarıyla düşmeye başladığı belirtilebilir. Tekstilde rekabet edilen ülkelere göre ülkemiz tekstil ürünlerinin en az %40 pahalı kalması, kur etkisi, parasal politikadaki istikrarsızlık, üretim ve ihracat için gerekli kredilerin elde edilememesi, tüm bunların bir yansıması olarak tekstilde son bir yılda istihdam kaybının 134 bini aşması gibi

sonuçlar; tekstil makinelerinde yurt içi istekleri oldukça fazla etkilenmiş ve satışlar düşmüştür [1].

2023 yılının ilk yarısında tekstil makine dış satımımız da bir önceki yıla göre %15 azalmış, tekstil makine dış alımımız da %25 düşmüştür [2]. Dış satımımızdaki bu düşüş, hedef dış satım pazarlarımızda da daralmaların yaşandığını göstermekle birlikte, üreticilerimizin var olan ekonomik gelişmelerden olumsuz etkilendiğini ve artan maliyetlerin olumsuz yansımalarının yaşandığının da göstergesidir. Ancak yine de pazar çeşitliliği yaratabilen bir sektör olmamız nedeniyle, tekstil yatırımlarının arttığı Uzakdoğu ülkeleri, Güney Amerika ülkeleri, Afrika bölgesi (özellikle Mısır) ve Orta Asya'da Özbekistan gibi bölgelerdeki gelişmeleri yakından izleyen firmalarımız, ilgili bölgelere dış satımlarını artırmaya yönelik çalışmalarını sürdürmektedir.

Dış satım pazarlarımızda gücümüzü Özbekistan, Bangladeş, Hindistan gibi ülkelerde artırırken; Pakistan, Mısır gibi ülkelerde özellikle akreditif açamama kaynaklı sorunların yaşanmasının dış satımımızı olumsuz etkilediği görülmüştür. Dış satımımız %3,7'lik bir düşüşle 2022 yılında 919 milyon USD (\$) olarak gerçekleşmiştir. En fazla dış satım gerçekleştirdiğimiz ilk 3 ülke Özbekistan, Bangladeş ve Pakistan olmuştur. Dış alımımız ise 2022 yılında %2 artarak 2,450 milyar \$'a ulaşmıştır. Dış alımımızdaki ilk 3 ülke ise Çin, Almanya ve İtalya'dır. Toplam dış alımımızdaki en büyük 3 makine sırası ile 900 milyon \$'ı iplik makineleri, 380 milyon \$'ı örgü makineleri, 300 milyon \$'ı ise dokuma makineleridir[3].

Tekstil sektörü olarak 1 milyar \$ dış satım hedefimize en fazla 2021 yılında 955 milyon \$ dış satım ile yaklaşılmıştı. 2022 yılında %3,7 düşüşle 919 milyon \$ olarak gerçekleşen dış satımımızın 2023 yılı sonunda da benzer düzeylerde seyredeceği kestirilmektedir[4].

2022 yılında başlayan küresel daralma ve enerji krizleri, 2023 yılı için de etkilerini sürdürmektedir. Hedef pazarlarımızda da bunun etkileri görülebilmektedir. Özellikle firmalarımız, Özbekistan, Bangladeş, Pakistan gibi hedef pazarlarımızda gücünü artırmakla birlikte, yeni seçenek olacak pazarlara da odaklanmış durumdadır. Tekstilin ana merkezleri kabul edilen ülkeler dışında da yine tekstil üretiminin önemli ölçüde etkin olduğu Rusya, Güney Amerika, Afrika gibi belirli bölgelerdeki fırsatları da fir-

malarımız izlemekte ve sektör dış satımımızı artırmak için tüm çabalarını ortaya koymaktadır.

4. DIŞ SATIM PAZARLARINDA TEMSAD OLARAK GERÇEKLEŞTİRİLEN ETKİNLİKLER

4.1. Rusya Pazarı Hakkındaki Gözlem ve Değerlendirmeler

Rusya Inlegmash Fuarı'na 20 üye firma ile katılım sağlanmıştı ve fuarda Türk tekstil makinecilerimiz oldukça yoğun ilgi görmüştü. Rusya tekstili son yıllarda devlet destekleriyle yatırımlarını arttıran bir sektör haline gelmiştir. Özellikle Ivanovo bölgesinde yatırımlar devam etmekte olup, bölgede 8 büyük Türk tekstilcilerimizin de yatırımları yer almaktadır. Bu çerçevede oluşan tekstil makine gereksinimleri konusunda son dönemde sektörümüze oldukça büyük bir ilgi oluşmuştur. Bu güven karşısında da üyelerimiz Rusya pazarında büyük avantaj elde ettiler.

Fuar süresince eş zamanlı gerçekleşen Interfabric kumaş fuarını da ziyaret ederek, hem Rus tekstil sanayicileriyle hem de fuara katılan diğer Türk tekstil firmalarımızla görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca Rusya'nın en büyük tekstil sanayi birliği olan SOUZLEGPROM (Russian Union of Textile and Light Industry Entrepreneurs) ile var olan işbirliği anlaşması yenilenmiştir. Bunun yanı sıra Ivanovo bölgesi yatırım ajansı yöneticilerinin de fuarı ziyaretiyle, pazar hakkındaki doğrudan bilgi ve güncel olanaklar, üyelerimize aktarılmıştır.

4.2. Yurt Dışı Fikir Üretme (Workshop) Çalışmaları ve Fuar Organizasyonları

İki yıldan fazla süren pandeminin etkileri nedeniyle fiziki etkinlikler tüm dünyada çok sağlıklı yapılamamış, TEMSAD da benzeri organizasyonları bu süreçlerde gerçekleştirememiştir. Ancak bu süreçte ülkemiz makine sektörü özelinde gerçekleştirilen ilk sanal sektörel ticaret heyeti programı Pakistan'a yapılmıştır. 15-18 Şubat 2021 tarihlerinde Makine İhracatçıları Birliği (MAİB) ve TEMSAD işbirliği ile ilk kez düzenlenen Pakistan Tekstil Makineleri Sanal Sektörel Ticaret Heyeti programına 16 üye firmamız katılım sağlamış olup pandemi kapanmalarının sürdüğü süreçte, firmalarımız için oldukça verimli bir etkinlik olarak gerçekleşmiştir.

Yurt dışı fuarlarının açılmasıyla, yoğun bir fuar süreci geçirilmiştir. Haziran 2022'deki rekor katılımcılı ve ziyaretçili

ITM İstanbul Fuar'ına da yurt dışındaki kardeş derneklerimizin yöneticileri ve üyeleri yoğun katılım sağlamışlardır. İran, Rusya, Mısır, Özbekistan, Bangladeş, Hindistan gibi bölgelerden gelen konuklarımız, üye firmalarımızı stantlarında ziyaret etmişlerdir.

Ayrıca yine Aralık ayında Hindistan'da INDIA ITME fuarına 25 firmamızla katılım sağlanılmıştır. Dört yılda bir gerçekleşen INDIA ITME Fuarı da, firmalarımızın uzun bir aradan sonra Hindistan pazarındaki en etkili organizasyonu olmuştur. Bu fuara Makine İhracatçıları Birliği (MAİB) stant açarak katılım sağlamış ve Türk tekstil makine sektörümüz adına oldukça güzel ve etkili tanıtımları birlikte gerçekleştirilmiştir. Ayrıca fuar öncesi Hindistan'daki kardeş derneklerimizle birlikte B2B görüşme isteklerini organize ederek, Hindistanlı firma yetkilileriyle üye firmalarımız fuarında buluşturulmuştur.

Önümüzdeki süreçlerde de gerek yurt dışı fuarlarıyla eş zamanlı olmak üzere, gerekse de yeni fırsatların olduğu bölgelerde fuarlardan bağımsız olarak, workshop çalışmalarımız devam edecektir.

5. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

5.1 Ülkemizde Tekstil Makine İthalatının Yoğun Olması ve Yerli Makine Kullanımının Artırılmasına Yönelik Politikalar

Tekstil makineleri dış alımımız 2022 yılında %2 artarak 2,450 milyar \$'a ulaşmıştır. Dış almımızdaki ilk üç ülke ise Çin, Almanya ve İtalya'dır. Toplam dış alımımızdaki en büyük üç makine grubu ise, 900 milyon \$'ı iplik makineleri, 380 milyon \$'ı örgü makineleri, 300 milyon \$'ı ise dokuma makineleridir [5]. Yani ülkemizde üretimi olmayan iplik, dokuma ve örgü makineleri en büyük yeri oluşturmaktadır. Yine son iki yılda söz konusu bu makinelerde dünyanın en büyük alıcısı da Türkiye olmuştur.

Türk tekstil sanayimiz pandemi sürecinde, büyük yatırımlar yapmış ve özellikle iplik alanında büyük yatırımlar için gerekli makineleri, çoğunlukla yurt dışından sağlamıştır. Yatırımcıların yalnızca Avrupa makinelerini değil özellikle Çin ve Hindistan makinelerini de son dönemde yeğledikleri görülmektedir. Özellikle yoğun iplik makine alımlarının etkisiyle artık Hindistan da, ithalat gerçekleştirdiğimiz ülkeler arasında, Japonya'dan sonra ilk beşe yükselmiştir [5].

Söz konusu makineler ülkemizde üretilmemektedir. Za-

ten son beş yılda, ülkemizde üretilen tekstil makinelerinin seçilmesinin, önceki dönemlere göre daha da arttığını söyleyebiliriz. Tekstil sanayicimize her platformda yerli üretimi olan makineleri satın alıp kullanmaları Derneğimiz tarafından her platformda önerilmektedir.

Tekstil makine ve parçaları için ek gümrük vergileri, 2021 yılında getirilmiştir. Bugün makinelerimiz için ortalama % 6 - % 7,5 oranlarında gümrük vergisi uygulanmaktadır. Ancak bunun da yetersiz olduğu ve bu oranların artırılması gerektiği yönündeki istemlerimiz ilgili bakanlığa iletilmiştir. Yatırım teşvik belgesi alan tekstil yatırımcısı için gümrük vergilerinin sıfırlanması da, yabancı makine istemlerini artıran bir durum olabilmektedir. Bu nedenle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Türkiye Makine Federasyonu (MAKFED) öncülüğünde yeni bir çalışmayı hayata geçirmek için uğraşılmaktadır. Özellikle üretiminde kapasite olarak güçlü olduğumuz tüm tekstil makinelerinin, yatırım teşvik belgesi alınsa bile, gümrük vergileri alınması yönündeki çalışmamız sonuçlandığında, yerli makine isteklerinde olumlu yönde bir gelişme olacağı beklenmektedir.

5.2 Türkiye Tekstil Terbiye Makineleri Üretiminde ve Dış Satımında Çok İyi Bir Düzeyde Olmasına Karşın; İplik, Dokuma, Örne Makineleri Üretiminde Neden Zayıf Kalmıştır?

Ülkemiz tekstil makine sanayisinin, yetenek ve yeterlilik açısından hiçbir eksiği yoktur. Ülkemizde geçmiş yıllarda dokuma tezgâhları da iyi ölçüde üretilmiş, yurt içinde kullanılmış ve hatta dış satımı da yapılmıştır. Ülkemizin asırlık tekstil deneyimi bulunmaktadır ve ayrıca, tekstil sanayisinde kazanılan bu yüksek deneyimle sektörün teknolojisi de bilinmektedir.

Ancak geçmiş dönemlerdeki girişimler ne yazık ki yeterli devlet desteğini alamadığı ve yerli tekstil sanayicisine de yeterli ilgi görmediği için istenilen ivmeyi sağlayamamıştır. Bugün bu makineleri üretmek için yeni girişimler olduğu da görülmektedir. Bu kapsamda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının "Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi" programı kapsamına dış alımı yoğun olarak yapılan bu makineler de eklettirilmiştir. Söz konusu program desteği için başvuran firmalarımız bulunmaktadır. Ancak küresel marka baskısı altında üretip, bunun ülkemizde ve dış pazarlarda uygun bulunması, uzun ve maliyetli bir süreçtir. Bu süreçte kimse kendi bireysel gücüyle, tüm riskleri üstlenerek girmek istemediğinden, devletin, stratejik ürün kapsamın-

da bu makinelerin üretimi ve pazarlaması için vereceği destekler çok önem taşımaktadır. Üniversitelerin bu sürece etkin olarak katılması, devletin tam destek vermesi durumunda girişimcilerimizin bu üretimleri yapamaması için hiçbir neden bulunmamaktadır. Ayrıca üretilecek yeni makinelerin de kullanıcısı ve destekleyicisi, kendi tekstil sanayimiz olmalıdır. Bu makinelerin üretim ve gelişiminde en önemli etkenlerden birisi şüphesiz yerli tekstil sanayimizdir.

Bu anlamda, geçtiğimiz yıl Bursa'da 1.Ulusal Tekstil Makineleri ve Sistemleri Sempozyumu "Tekstile Kendi Teknolojin ile Yön Ver" ana yönelimiyle, 20-21 Ekim 2022 tarihlerinde, TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası, TEMSAD ve Uludağ Üniversitesi Tekstil Mühendisliği işbirliğinde gerçekleştirilmiştir. Bu sempozyumda tekstil sanayisi, akademisyenler ve mühendis aday öğrencileri, tekstil makine sektörüyle bir araya getirilmiştir.

Bu etkinlikte tekstil sanayisi, makine sektörü ve üniversitenin işbirliği içerisinde ortaya koyduğu örnek niteliğindeki bildirimlerin sunulmasının yanı sıra, tekstil makine sanayisindeki güncel Ar-Ge çalışmalarına ilişkin de, oldukça nitelikli sunumlar, sektörümüzün gelişime ve işbirliğine açık olan potansiyelini ortaya koymuştur. Açılış panelinde tekstil sanayimizin önemli temsilcilerinin Türk Tekstil Makine Sektörünün gelişimine ilişkin değerlendirme ve görüşlerinde, sektörler arası işbirliği vurgusuyla, ortak bir

ileri görüş ve öngörüyle ilerlenmesi yönünde somut öneriler de öne çıkmıştır.

Kendi teknolojisine hâkim olabileceğimiz bir tekstil sektörü için tekstil sanayisi, makine üreticileri, akademi ve devletin işbirliği içerisinde olması gerekliliği açıktır. Bu işbirliklerinin sektörümüzde bazı somut sonuçlarını da gördüğümüzü belirtebiliriz.

Bu kapsamda son dönemde örgü makineleri üretimi ile ilgili proje desteği alan firmalarımız olmuş olup yuvarlak örgü makine üretim kapasitemiz, her geçen gün artmaktadır. Ayrıca yine ülkemizde ilk defa brode nakış makinesi üretimi yapılmış ve sektörde kullanılmaya başlanmıştır. Yine örgü makineleri için önemli bir parça olan ve ülkemizde yerli üretilmeye başlanan iğneler de bu örnekler arasında gösterilebilir. Buna benzer örneklerin önümüzdeki süreçlerde daha düzenli bir şekilde artacağını ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

1. www.tuik.gov.tr
2. www.makinebirlik.com
3. www.trademap.org
4. www.tim.org.tr
5. www.sanayi.gov.tr/istatistikler/yatirim-istatistikleri